

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Divadelní představení pro mladší školní věk
Theatrical performance for younger school age

Eliška Fiedlerová

Vedoucí práce: PaedDr. Zdeňka Hanková, PhD.

Studijní program: Vychovatelství

Studijní obor: Vychovatelství

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Divadelní představení pro mladší školní věk potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 2020

Ráda bych poděkovala vedoucí své práce, PaedDr. Zdeňce Hankové, PhD. za podporu a velmi cenné rady a pomoc, obzvláště v náročnějším období. Dále bych ráda poděkovala všem, kteří se na mé bakalářské práci podíleli.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se věnuje tématu divadla pro děti. Specifičtěji se jedná o konkrétní online představení Škola Ypsilon. Cílem práce je zjištění výchovných cílů v daném představení a obsažení funkcí divadla pro děti dle Lud'ka Richtera. Zároveň je záměrem práce zjištění zájmu o dané představení. V teoretické části práce dochází k popisu divadla pro děti, jeho tvorbě a funkcím. Dále zde dochází k popisu vývojové fáze mladší školní věk, kde je blíže popsán rozvoj poznávacích procesů, socializace a cíle výchovně vzdělávacích procesů. Poslední kapitola teoretické části je věnována divadlu Studio Ypsilon a jeho tvorbě. Empirická část je vedena formou kvalitativního výzkumu za účelem zjištění cíle bakalářské práce a zodpovězení výzkumných otázek. Výzkumné šetření je vedeno formou pozorování a rozhovorů. Rozhovory jsou tvořeny s tvůrcem představení a diváky, kterými jsou děti, rodiče a pedagogové. V závěru dochází k vyhodnocení získaných dat. Z výzkumu práce dochází k závěru, že dané představení obsahuje všechny zmiňované funkce a jsou zde znatelné i cíle výchovné. Tyto cíle se dají sledovat na více úrovních a nejedná se pouze o ně. Z odpovědí lze vyvodit zájem o představení, jeho klady, nedostatky a již částečná příprava jeho zařazení do repertoáru. V rámci výzkumu jsou nalezeny i odpovědi na veškeré výzkumné otázky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Divadlo, dramatická výchova, mladší školní věk, výchovné cíle

ABSTRACT

The bachelor's thesis deals with the topic of theater for children, more specifically with online performance by Škola Ypsilon. The aim of the work is to find out the educational goals of the performance and inclusion of the functions of theatre for children according to Mr. Luděk Richter. At the same time, the intention of the work is to determine the interest in the performance. The theoretical part of the thesis describes the theatre for children, its making and functions. Furthermore, there is a description of the developmental phase of younger school age, which describes in more detail the development of cognitive processes, socialization and the goals of educational processes. The last chapter of the theoretical part is devoted to the Studio Ypsilon theater and its work. The empirical part is conducted in the form of qualitative research in order to determine the goal of the bachelor's thesis and to answer the research questions. The research survey is composed in the form of observations and interviews. Interviews are conducted with the creator of the performance and the audience, which are children, parents and teachers. In the end, the obtained data are evaluated. The research concludes that the performance contains all the mentioned functions and also noticeable educational goals. These goals can be pursued on multiple levels and it is not just them. From the answers of the survey, it is possible to deduce an interest in the performance, its pros and cons, and already a partial preparation for its inclusion in the repertoire. The research also finds answers to all research questions.

KEYWORDS

Theater, drama education, younger school age, educational goals

Obsah

Úvod	6
1 Divadlo pro děti	8
1.1 Specifika divadla pro mladší školní věk	8
1.2 Vznik divadelního představení	10
1.3 Kategorie divadla pro mladší školní věk	12
1.4 Pojetí divadla pro děti z historického hlediska	13
2 Mladší školní věk	15
2.1 Rozvoj poznávacích procesů	15
2.2 Socializace	17
2.3 Cíle výchovně vzdělávacího procesu	19
3 Studio Ypsilon	20
4 Shrnutí získaných dat	22
5 Výzkumné šetření	24
5.1 Cíl výzkumného šetření	24
5.2 Metoda a techniky sběru dat	25
5.3 Respondenti výzkumu	27
5.4 Vyhodnocení výzkumu	28
5.4.1 Pozorování	28
5.4.2 Popis představení	29
5.4.3 Rozhovory	31
5.5 Shrnutí získaných dat	39
Závěr	43
Seznam použitých informačních zdrojů	46

Úvod

Divadlo pro děti je jednou z možností, jak předávat dětem vzdělání jinou formou a zároveň je vychovávat mimo školní lavice. Jedná se o širokou nabídku různých druhů představení, během kterých lze nalézt více důvodu, proč taková představení vznikla.

Jedním z takových představení je i Škola Ypsilon. Toto představení vzniklo pod myšlenkou zpříjemnění chvíle během povinné karantény z důvodu pandemie COVID-19, která zároveň měla určitým způsobem vzdělávat. Představení vzniklo jako spontánní nápad herce Studia Ypsilon, v okamžiku, kdy chtěl vytvořit něco přínosného v nelehké době pro všechny.

K výběru tohoto tématu dochází z důvodu vlastního zájmu o dramatickou výchovu a tvorbu divadla pro děti mladšího školního věku. Zároveň se jedná o osobní zkušenosti a zájem o Studio Ypsilon, kdy prvotním záměrem bakalářské práce bylo výzkumné šetření na pravidelné divadelní představení Hudbajky věnované žákům prvního stupně ve Studiu Ypsilon, kde ovšem z důvodu probíhající pandemie COVID-19 došlo k přerušování fungování divadla a tím pádem i ke znemožnění možného výzkumu. Představení Škola Ypsilon zde nahradilo původní plánovaný výzkum a vzhledem k jeho online přenosu bylo možné ho uskutečnit i v této době.

Cílem bakalářské práce je zjištění, zda má toto představení výchovné cíle. Zároveň je cílem analýza daného představení a ověření, zda dochází k obsazení všech funkcí divadla pro děti dle Ludřka Richtera.

Výzkumné šetření je založeno na základě položených výzkumných otázkách, které jsou:

Byl zde výchovný záměr tvůrců? Na základě této otázky dochází ke zjištění, zda byla práce od počátku vedená s myšlenkou dětem něco předat, nebo pouze zpříjemnit danou situaci. Díky této otázce zároveň dochází k ověření, zda tvůrci přistupují k tvorbě divadla s určitým cílem a myšlenkou.

Jaký je názor diváků na představení? Diváci jsou pro získání odpovědi na tuto otázku rozděleni do kategorií dětí mladšího školního věku, jejich rodiče a pedagogové na prvním stupni. Na základě pokládaných otázek dochází k zjištění, zda se jejich názor

na představení shoduje se záměrem tvůrce představení a zda i oni spatřují případné výchovné, či vzdělávací cíle v daném představení.

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí.

První část je část teoretická, kde dochází k přiblížení tvorby divadla pro děti. Jsou zde přiblížena nejen důležitá specifika této tvorby, ale zároveň i vymezení kategorií, funkcí, které divadlo má předávat, a jaký způsobem takové divadlo vzniká. Důležitou kapitolou je i na co divadlo cílí, co chce a jak má působit. Na základě těchto dat dále probíhá i výzkumná část.

Další kapitolou je popis Studia Ypsilon a jeho tvorba. Blíže zde dojde k popsání historie divadla a jeho tvorby pro děti.

Třetí kapitola pojednává o vývojové fázi mladší školní věk, na kterou dané představení cílí. Dochází zde k popsání nejen znaků dané skupiny, ale i popsání jejich schopností, možností a dovedností.

V závěru teoretické části dochází ke shrnutí všech získaných informací.

V části empirické dochází k výzkumu, který je založen na základě stanovených výzkumných otázek. V první řadě zde dochází k pozorování a získávání informací o samotném představení a jeho vzniku. Dále se jedná o vedení rozhovorů u třech kategorií diváků, kteří dané představení sledovali. Kategoriemi jsou výše zmiňovaní žáci, jejich rodiče a pedagogové. Od jednotlivých kategorií jsou získávány důležité informace vedoucí ke zjištění zájmu o představení, nalezení jeho případných nedostatků a komparace s představou tvůrce představení.

Na základě těchto získaných dat a jejich rozboru dochází k zodpovězení na výzkumné otázky a vyhodnocení, zda tento počín Studia Ypsilon a jeho herců vedl k úspěchu a případnému využití v oboru vychovatelství.

1 Divadlo pro děti

Divadlo pro děti je poměrně nedocenenou činností a složkou divadel celkově. Přitom se jedná o velmi účinný aparát a to nejen ve výchovném ohledu. Divadlo pro děti máme definované od Richtera (Richter, 2008, str. 32) jako *divadelní inscenace vytvářené speciálně pro dětské diváky určitého věku s ohledem na jejich zájmy a možnosti*. Josef Mlejnek (Mlejnek, 1986) o divadle pro děti pojednává jako o výchovném prostředku s emocionální účinností. Dětský divák je zároveň velmi náročným divákem, pokud dojde k jeho nelibosti, ještě nemá tolik zkušeností v ohledu slušného chování a hercům to dá jasně najevo. Dětská skupina je pokaždé jiná a každá jednotlivá repríza je naprosto originální, jelikož se nedá nikdy odhadnout, jak a na co budou kteří mladí diváci reagovat.

1.1 Specifika divadla pro mladší školní věk

U diváka mladšího školního věku je zapotřebí si již dávat pozor na důmyslnější činnost dětských smyslů. Je třeba nabídnout jim pestřejší a proměnlivější příběh, který je zaujme hned na první okamžik. Zároveň je ale potřeba být obezřetný se složitostí příběhu, jelikož jsou to stále děti a nemají takové zkušenosti a vědomosti.

Inscenátor představení pro děti musí myslet na mnoho ohledů a vžít se do role dítěte. Richter (Richter, 2008, str. 33) pojednává o náležitostech, na které je potřeba při vytváření představení dávat pozor. Je potřeba brát na vědomí, že představení musí dítě chápat v několika ohledech:

- **Obsah-** Musí se jednat o děj, který bude pro dítě mladšího školního věku zajímavé, co momentálně patří mezi jeho záliby.
- **Srozumitelnost-** Dítě musí představení rozumět, nesmí se jednat o nic složitého, co se pochopení týče.
- **Citlivost-** Dítě se nachází ve věku křehkosti, nemělo by docházet k závěru, při kterém je divák nešťastný, pociťuje zranitelnost.
- **Kompozice-** Divák se nesmí nudit, představení musí být pestré v mnoha ohledech.
- **Rytmus-** I v tomto ohledu je potřeba mít na mysli věk cílové skupiny a udržovat je stále v dobrém naladění.

- Žánr- Dítě se nachází v prepubertálním období, kdy je velmi křehká hranice ve vnímání dětinskosti a dospělosti. Divadlo vždy musí myslet na to, jak moc dětsky představení pro určitou věkovou skupinu pojme.

Dle Richtera (Richter, 2018, str.9) máme definované funkce divadla a co má dítěti přinést.

- Estetická- Jejím cílem je ukázat dítěti možnosti krásy, ošklivosti. Cílem je pochopit podstatu krásy, naleznout ji.
- Poznávací, zobrazivá- Učí nás novým věcem. Umění je to, co nelze jednoduše popsat nebo ukázat. Je zapotřebí provedení na více úrovních (smyslové, racionální i emotivní). Divadlo přináší něco nového, nepoznaného, co nás nutí více přemýšlet.
- Apelativní, konativní, výchovná- Nutí nás nad dějem přemýšlet, vytvářet si vlastní názor, nové postoje.
- Formativně společenská- Předvádí společenské hodnoty, především ty mravní. Dává důraz i na vnímání divadla v globálním měřítku.
- Expresivní, vyjadřovací- Je zapotřebí se s rolí ztotožnit, aby došlo k přesvědčivému výkonu. Nelze předávat cokoli, s čím se herec neztotožňuje, nevěří tomu.
- Oddechová, rekreativní, zábavná- Ta nejdůležitější funkce v případě divadla pro děti. Pokud dojde k naplnění této funkce, mnohem snadněji dojde k naplnění funkcí ostatních.

Je třeba, aby se v divadle veškeré funkce prolínaly a byly všechnyzastoupeny. Některé více, některé méně, dle určitého divadla a jeho záměru. Nemělo by nastat, že bude některá funkce chybět, či tam bude pouze jedna jediná.

Často se také diskutuje nad tím, zda li má divadlo i výchovnou složku. Richter se k tomu vyjádřil (Richter, 2015, str. 11): *Divadlo vychovává tím, že ukazuje v esteticky a emotivně působivé podobě skrytý řád světa spjatý s mravním hodnocením. Divadlo pro děti má nezpochybnitelnou pedagogickou zodpovědnost: jsme to my, kdo dětem říká, jaký je svět, co bývá odměněno a co potrestáno, tedy i co je dobré a špatné... Mělo by mít i pedagogické cíle: pomáhat v orientaci, nabízet pozitivní hodnoty, východiska, jistotu, nezraňovat... V žádném případě však nemá suplovat výchovu a už vůbec z něj nesmí trčet*

mentorské poučování, didakticky vztyčený ukazovák... Výchovný přínos umění spočívá v nabídce pro vlastní poznání diváka z uměleckého obrazu, stojícího na estetickém základu.

Cíle dramatické výchovy definovala Machková ve své publikaci Úvod do studia dramatické výchovy (Machková, 1998, str. 52):

- Sociální rozvoj- Ten je považován za nejdůležitější. Divadlo slouží jako pomůcka ve vnímání druhých a jejich pochopení.
- Rozvíjení komunikativních dovedností
- Obrazotvornost
- Schopnost kritického myšlení
- Emocionální rozvoj
- Sebepoznání, sebekontrola
- Estetický rozvoj

1.2 Vznik divadelního představení

Na vzniku divadelního představení se podílí mnoho osob a profesí a jedná se o velmi dlouhodobě rozsáhlou činnost. Richter ve své knize popisuje, v jakém postupu se divadlo vytváří. (Richter, 2006)

Vše počíná myšlenkou a napsáním hry. Tuto činnost má na starost dramatik. Od něho přichází prvotní impulz k přípravě inscenace. Od dramatika jde inscenace dále k dramaturgovi. Ten má velmi důležitou roli, jeho úkolem je připravit podklady a vizi inscenace. Dramaturg dohlíží na celé zpracování představení, zda je stále naplňována hlavní myšlenka hry, nedochází k odbočení od tématu a vnímá jednotlivé nedostatky. Práce dramaturga koresponduje s prací režiséra. Jeho úkolem je vymyslet a najít tu nejlepší formu, jak představení představit divákům. Důležitými aspekty jsou srozumitelnost a účinnost, což jsou bohužel dvě vlastnosti, které společně příliš nespolupracují. Srozumitelností se myslí věci známé, jasné, snadno pochopitelné, právě naopak od účinnosti, kde se jedná o nové, atypické, neobvyklé projevy. Spolupracuje se scénografem, který zajišťuje materiálové podmínky a vytváří scénu, která diváka zaujme nejlépe již na první pohled. Jeho úkolem je ale i vytvořit masky, rekvizity, kostýmy

a zkoordinovat práci se světlem během představení. Tento celý proces je poté zakončen prací herce, který výslednou práci předvede před publikem a proces tím zakončí.

Je zapotřebí se zaměřit i na jednotlivé složky divadla a na smysly dětí, které jsou ve vnímání představení zastoupeny. Každé dítě je jedinečné a každé dítě vnímá vše svým vlastním jedinečným pohledem a jejich požadavky se nedají zobecnit. Jsou však určitá pravidla, která jsou obecně známá a je třeba s nimi náležitě pracovat i v divadle pro děti.

Barevnost divadla a scény patří mezi důležité složky divadla pro děti. Děti totiž barvy a veselost milují. Barevnost dodává představením v očích dětí mnohem větší důležitost, nadšení a často ohodnotí kladně i představení, která dějově postrádají na kvalitě. Další podstatnou složkou je pohyb na jevišti. Děti vyžadují mnoho pohybu, často až přehnaného. Vnímání dítěte lépe zaujmeme, pokud uvidí akci, dítě není schopno vnímat pouze mluvený projev. Zároveň je u dětí velmi citlivé vnímání hudby a hudebního doprovodu. Ať se již jedná o zpěv písní během představení, nebo pouze o podkreslující hudbu, pro děti to je velmi silně vnímanou složkou. Dotváří v nich emotivní naladění a pozadí k jednotlivým scénám. Je důležité s touto složkou pracovat s opatrností a vkusem. Pokud je hudby mnoho a nevysvětlitelně, dítě si s tím nebude vědět rady a bude v příběhu ztraceno. S hudebností a sluchovým vnímáním souvisí i verbální projev představení. Dětský divák je schopný rozpoznat, kdy se jedná pouze o tzv. „vycpávku“, kdy slova nikterak neslouží k příběhu a ději. U mluveného projevu je velmi důležité umět používat slova rafinovaně a správně je spojit s příběhem a okolnostmi na jevišti. Děti mladšího školního věku jsou již schopny více vnímat slovní hříčky, porozumět vtipu a slova jsou pro ně podstatná. Další složkou, s kterou je potřeba pracovat s opatrností, je zapojování diváků do děje. Ne vždy se to hodí a ne každý divák je ochotný se nechat zapojit. V divadlech, která jsou postavená na hlubokém ději a jeho chápání, prožití, není vhodné vyrušovat probíhající představení zasahováním diváka. V těchto případech je třeba se tomu vyhnout. Pokud se však jedná o divadlo, kde je cílem výuka a není příliš postavené na ději, ať už se jedná o výuku čehokoliv, zde se o zapojení uvažovat dá. Je ale nutné mít na mysli, že i zde je zapotřebí umět si s tím poradit správně. Děti snadno využijí možnosti volné zábavy, zároveň i velmi špatně reagují na nedostatečnou odezvu ze strany herců, kdy poté dochází k zcela jinému závěru představení a celkového dojmu z divadla.

1.3 Kategorie divadla pro mladší školní věk

Zde dochází k poměrně malému výčtu kategorií. Máme divadla loutková a herecká. Zřídka se stane, že se objeví nový cirkusový soubor cílený na dětskou skupinu, taneční, baletní, pantomimické či zpěvoherní divadlo. (Richter, 2015)

Zároveň se ale vyskytují amatérské soubory, kde se mezi herci vyskytují děti, případně to jsou přímo dětské soubory a jejich výhodou je, že přesně vědí a chápou myšlení a vnímání svých diváků, jelikož i oni sami se v této fázi nacházejí. Nevýhodou ovšem je, že dětský divák není vždy zcela připraven adekvátně přijmout jejich výkon, jelikož jsou stále nastaveni na vnímání reality od dospělých. Ke zlomu dochází v okamžiku, kdy dítě-herce předvede výkon, kterého by samo dítě schopno nebylo.

U amatérských souborů dospělých dochází k zařazení dětských inscenací většinou z důvodu poptávky či vlastního zpestření práce. Je tomu tak především u loutkářských souborů. I díky tomuto faktu jsou stále schopni si uvědomovat různost a kvalitu představení pro různá publika.

Další kategorií jsou profesionální nezávislé skupiny, jak loutkářské, tak i herecké. Mezi takovými soubory jsou i ty, které se specializují na tvorbu pro děti a rozpětí jejich kvality a repertoáru je široké. Tyto skupiny většinou hrají pro školy, kulturní zařízení, a jejich kvalita a rozpětí tvorby určuje i jejich slávu a schopnost se uživit.

Poslední kategorií jsou statutární profesionální divadla, kterých je ale s cílenou tvorbou pro děti velmi málo. Jejich výhodou je zajištění, a to nejen materiální, ale i technické a ekonomické.

Tvorba pro děti se dá rozdělit do 4 různých proudů. (Richter, 2015)

Tím prvním je nástroj pedagogických cílů, kdy má divadlo spíše předat vzdělání, výchovu a poučení a již méně je zde umělecká stránka. Výše zmiňované funkce, např. estetická zde nejsou považovány za tak důležité. Tento proud vnímáme již od 19. století a je poměrně silným proudem.

Druhým směrem, který je ještě silnější je směr zábavnosti, hraničící až s kýčem. Tvůrci u něho předpokládají, že dítě není dostatečně inteligentní, vyspělé, stále vše vysvětluje a doprovází vtipy. Jedná se zde o velkou preferenci funkce zábavnosti, ovšem zcela

na úkor jiných funkcí, např. poznávací. Tento směr je velmi žádaný, jelikož děti mají zábavu rády a často i pedagogové tuto formu preferují. Je ale důležité si uvědomit fakt, že když divadlo dítě baví a je zábavné, ne vždy to hned znamená, že je i dobré.

Třetí proud se zcela vymyká předchozím dvěma, jelikož v tomto proudu tvůrci nedbají na potřeby a možnosti dětí a tvoří si takzvaně po svém. Jejich cílem je se pobavit, užít si inscenaci a vytvořit něco svého. Tato tvorba u dětí není příliš oblíbená a jen zřídka si najdou alespoň malou část z daného představení.

Poslední proud je nejméně častý, ale jedná se o proud snažící se naplnit veškeré funkce divadla. V tomto směru jsou dospělí stále dospělými, děti jsou dětmi, a dochází zde k plnohodnotnému zážitku obou stran. Takové představení baví jak tvůrce a herce, tak i diváky, tedy děti. Bohužel je ale tento proud velmi málo častý.

Celkový stav divadla pro děti je špatný. Tvorba pro děti není dostatečně kvalitní, s myšlenkou a nápadem. Dětem se předkládají nejčastěji představení pro chvilkové naplnění bez hlubší myšlenky za účelem pobavit a uživit se.

Hlavními problémy dle Richtera (Richter, 2015, str. 13) jsou:

-neznalost a podceňování dětí

-neznalost a podceňování dramaturgických východisek divadla pro děti, především pohádky jako hlavního žánru předškolního a mladšího školního věku

-inscenační nedbalost, neumětelství či bezmyšlenkovitost

-duchaprázdné bavičství.

1.4 Pojetí divadla pro děti z historického hlediska

Divadlo jako takové vzniklo pravděpodobně již v dobách pravěku formou rituálů a slavností, ale vše je založeno pouze na domněnkách a nemáme k tomu žádné oficiální prameny.

Řeznická ve své knize zmiňuje, že divadlo pro děti a jeho výchovné možnosti vzniklo v období středověku při výuce latiny. Začínalo se četbou Terentiových her, dále ilustrace četby a následné inscenování her. Nejdříve se jednalo o představení uzavřená ve škole a až časem i představení veřejná. Velký průlom v divadle pro děti nastal díky

Martinu Lutherovi v 16. století, kdy se zavedla divadla ve školách. V České republice k tomu došlo o něco později, ale postupem času se divadlo rozšiřovalo i napříč náboženstvím a jejich školami. První představení na školské univerzitě je doloženo roku 1535 po dlouhém odmítání humanisty. V tuto dobu začínají představení v některých českých městech v pohraničí. (Řeznická, 2013)

Divadlo pro děti v 19. století máme zaznamenané díky německé knize Karla Payera Theater für Kinder, pojednávající a nabízející sbírku her, které jsou poučné, pobaví nejen děti a zároveň vzdělávají. Jednalo se o hry současné, nevyžadující mnoha profesionálních herců. Dále v této publikaci je zaznamenán velmi důležitý cíl- hra by měla bystřit rozum, důvtip a zdokonalovat jejich morální citění, zušlechtovat řeč a „vést srdce maličkých ke zpovědi a skrze to napravovat jejich nedostatky.“ Díky tomuto cíli představoval takové hry, které poukazují na chyby dětí a mládeže v rozporu s tím nejlepším z vlastností dospělých. (Řeznická, 2013, str. 44)

2 Mladší školní věk

Věková kategorie mladší školní věk je v rozmezí od 6 do 10 let života, to znamená první stupeň základní školy. V tomto věkovém rozmezí je typické být pozitivně citově laděn, být bezstarostný a bezprostřední, ale zároveň citově povrchní.

Dítěti se v raném mladším věku začínají projevovat známky realismu, více rozvíjí paměť, rozum, fantazii, vůli.

Dítě se nachází ve věku, kdy poznává nové věci, orientuje se v životě a učí se jeho pravidlům a řádu, nalézá své umístění. Richter (Richter, 2018, str. 10) definoval možnosti, jak tyto potřeby naplnit:

- Autentickou životní zkušeností, vlastním prožitkem- tato zkušenost bývá nejsilnější.
- Zkušeností zprostředkovanou ve hře- nutí člověka přemýšlet, hledat aktivní řešení, ale ne vždy může dojít ke správnému výsledku.
- Sdělením hotového poznání- ta nejméně účinná forma, nedochází zde k aktivnímu zapojení sebe sama.
- Vyvozením vlastního poznání z nahlížení uměleckého obrazu- tuto možnost nám nabízí divadlo. Jedná se o aktivní činnost, při které vidíme situace a sami si na ně vytváříme názor a přicházíme na řešení.

2.1 Rozvoj poznávacích procesů

Dítě se nachází v období, kdy začíná uvažovat jinak. Dochází zde ke změnám v myšlení, které jsou díky škole rozvíjeny. J. Piaget (1966) nazval tento způsob myšlení typický pro první polovinu školního věku fází konkrétních logických operací. Je pro ní zásadní charakteristika, kdy jsou respektovány základní zákony logiky a zároveň vázanost na realitu.

V této fázi vývoje je vždy zásadní skutečnost a konkrétnost. Děti se nejlépe a nejraději naučí novým věcem, pokud k tomu mají názornou ukázkou, pomůcku a samy si to zažijí. (Vágnerová, 2012)

Jako na velký pokrok se v tomto období pohlíží na fakt, že je dítě již schopno vnímat a respektovat objektivní skutečnost. Tyto nové kompetence jsou dle Vágnerové (Vágnerová, 2012, str. 164) podmíněny třemi základními změnami:

1. *Školní dítě je ve svém poznávání schopné decentrace. Není již limitováno jedním pohledem subjektu na jednu vlastnost či aktuální stav poznávané skutečnosti.*

Dítě již vnímá i pohledy ostatních, z více stran. Především ale si již uvědomuje více faktorů souvisejících s danou věcí, okolností. Díky tomu si začíná uvědomovat i proměnlivost či trvalost.

2. *Dítě je schopné konzervace, tj. uchování podstaty určitého objektu či množiny objektů, přestože se realita jeví proměnlivá.* (Vágnerová, 2012, str. 165)

Dítě již rozumí vlastnostem daných objektů a dokáže vysvětlit, proč tomu tak je. K tomuto vysvětlení používá tři způsoby argumentace-reverzibilita, identita a kompenzace.

3. *Významným znakem logického myšlení je jeho reverzibilita. To znamená, že logické operace jsou vratné.* (Vágnerová, 2012, str. 166)

Dítě začíná chápat, že jde věci měnit tím, že něco vezmeme, ubereme. Zároveň ale chápe, že pokud to navrátíme, vrátí se to do původního stavu. Uvědomuje si, že realita není neměnná.

Dítě dle Vágnerové (Vágnerová, 2012, str. 169) prochází proměnou, kdy dochází i ke změnám v uvažování o jiných lidech. Již se nachází ve věku, kdy si uvědomuje, že jiní lidé mají jiné potřeby a jiné záliby než ono dítě. Vágnerová (Vágnerová, 2012, str. 170) uvádí, že *decentrace umožní rozvoj schopnosti vidět svět očima jiného člověka. Podle R. Selmana (1971) dítě školního věku dokáže odhadnout, jak se jeho chování jeví jiným lidem.* Ale i v této oblasti dochází k vývoji, kdy nejdříve mezi 6. -8. rokem dochází k pochopení, že každý vidí situaci jinak, a dále mezi 8. -10. rokem se dokáže částečně vcítit do role druhých a snaží se pohlížet na situaci jejich očima.

Dochází zde ke změně strategie uvažování, kdy se částečně hovoří i o strategii učení. (Vágnerová, 2012) Tato změna souvisí s celkovým vývojem a je to něco nového, lepšího, čím dítě v předškolním věku neopětovalo. Vágnerová ve své knize popisuje 3 nové přístupy od K.L.Seiferta a R.J.Hoffnunga z roku 1994. (Vágnerová, 2012, str. 171):

1. *Školní děti se dovedou soustředit na detaily a jejich vzájemné vztahy- je to díky tomu, že je dítě již schopno přemýšlet systematicky.*
2. *Školní děti si dovedou potřebné informace opakovat-nejdříve se jedná o opakování nahlas, které se postupem času mění v opakování „pro sebe“. Tato činnost pomáhá k lepší fixaci a osvojení získaných informací.*
3. *Školák při řešení problému využívá myšlenkových operací, hledá základní princip úlohy, kterou má řešit- zde dochází k různým formám učení, kdy mladší děti využívají formy pokus-omyl a postupem času se v řešení problému zdokonalují.*

Učení je v této vývojové fázi dle Vágnerové (Vágnerová, 2012) důležitou schopností, která dětem pomáhá k osvojení si více strategií a jejich využívání. K učení v tomto věku dochází dle Vágnerové (Vágnerová, 2012, str. 172) ve třech způsobech:

1. *Učení pokusem a omylem*
2. *Logické odvození, usuzování na správné řešení na základě předchozí zkušenosti*
3. *Učení nápodobou*

2.2 Socializace

Dítě mladšího školního věku se nachází v době, kdy v rámci socializace začíná velkou roli hrát škola. V rámci školy dochází k orientaci a schopnosti fungování v daném prostředí. (Vágnerová, 2012)

Díky škole dochází k přípravě dítěte na dvě významné životní role (Vágnerová, 2012, str. 176)

1. *Profesní role, která bude určovat způsob sociálního uplatnění*
2. *Symetrická vrstevnická role, která bude předurčovat i budoucí charakter sociálního přijetí ve společnosti*

Dochází zde i ke změnám v komunikaci, kdy je dítě schopné rozlišovat s kým a kde se baví. Dochází k rozdílům v komunikaci ve škole s pedagogy, či spolužáky, kamarády a doma. Tato dovednost vyplývá na základě zkušenosti, ale zároveň i rozvoje myšlení. Značné rozdíly jsou v komunikaci s dětmi, kde převládají slangové výrazy, citoslovce a vysoce je zde obsažena neverbální komunikace. Na druhé straně komunikace

s pedagogem má jasně daná pravidla a žák by je měl dodržovat, uvědomovat si je. Na základě těchto rozdílů dochází k socializačnímu přínosu. (Vágnerová, 2012)

Další rozvíjenou oblastí jsou pravidla a normy chování. V tomto věku dochází ke změně dětské morálky, kdy se stává morálkou autonomní. Dle Vágnerové (Vágnerová, 2012, str. 178) *konvenční úroveň morálky, která je typická pro děti školního věku znamená přijetí běžných sociálních norem jako svého vnitřního regulativu. Jejich respektování je v tomto období motivováno především potřebou naplnit sociální očekávání.*

V rámci školy a rozvoje socializace dítěte dochází k *nutnosti emancipovat se od potřeby důrazu na vlastní osobnost a od tendence přičítat si zásadní význam.* (Vágnerová, 2012, 179) Dochází zde ke změně, kdy je dítě již částečně závislé na své vlastní osobě a zároveň zde dochází ke ztrátě jistoty a bezpečí, jelikož se nachází v novém neosobním prostředí, kde není středobodem.

Zároveň zde dochází k potlačování individuálních potřeb. Pro dítě je důležitý názor učitele, je to vnitřní motivací pro dítě. I proto je velmi zásadní role učitele pro vývoj dítěte. *Sebehodnocení mladšího školáka je citlivé, protože je závislé na mínění okolí.* (Vágnerová, 2012, 181) Školní prostředí je prostředím novým, objektivnějším a často také náročnějším. Pro dítě zde dochází k úkolu, kdy si svou pozici ve skupině musí samo vybojovat. Dítě vnímá potřebu uznání, je pro něj důležité být součástí skupiny a oceňován.

Další rolí, kterou škola v oblasti socializace zastává je nová role spolužáka. S nástupem do školy se stává součástí skupiny se stejnými právy a povinnostmi. (Vágnerová, 2012)

Další důležitou rolí zde hraje vliv médií. Dítě se již dostává do věku, kdy pro něj média mají významnější roli. Dokáže číst a lépe vnímat televizi, film či video, čímž přijímá nové informace. Na tom, zda dochází ke čtení či sledování médií je značný rozdíl. Zatímco při sledování televize či videa se jedná převážně o vizuální média, kdy se příběh více podobá realitě a pro dítě je jednodušší ho vnímat a patří mezi pasivní zábavu, ve čtení se jedná o souhrn více činností. Během čtení je dle Vágnerové potřeba *umět příběh vlastní úvahou dotvářet, může se tu ve větší míře uplatnit fantazie a tvořivost dítěte.* (Vágnerová, 2012, str. 209)

Děti se v tomto věku nachází ve stavu, kdy více uplatňují zábavu formou televize. I v tomto případě výběru aktivity dochází spíše k výběru takové činnosti, která je pro danou rodinu běžná a dítě ji vnímá jako součást běžného života. (Vágnerová, 2012)

O všech médiích se ale mluví jako o socializačním prostředku, jelikož zde dochází k přenosu informací. To, jakým způsobem prezentují různá témata, značně ovlivňuje osobní posuzování dítěte. Především v masových médiích je pro ně realitou a věří ji. Ale i zde je dle Vágnerové vidět, že *dětský divák si v příběhu selektivně všímá toho, co je pro něj osobně atraktivní a významné.* (Vágnerová, 2012, str. 210) Každé dítě do interpretace příběhu přidá něco svého, vnímá něco jiného, s čím se ztotožňuje.

Média mají celkově více různých funkcí. Vágnerová je popisuje takto: *Mediální programy mohou ovlivňovat sebevědomí, mohou sloužit k odreagování emočního napětí nebo kompenzovat nedostatek reálných sociálních kontaktů. Mediální příběhy mohou být různými dětmi odlišně vnímány a interpretovány, což může vést k rozmanitým reakcím.* (Vágnerová, 2012, str. 212)

2.3 Cíle výchovně vzdělávacího procesu

V rámci vývoje dětí mladšího školního věku je důležité si uvědomovat, jakým způsobem jim vzdělání a výchovu předáváme a na co cílíme. Dle Hankové (Hanková, 2019, str. 72) *strategickou didaktickou znalostí pedagoga, pokud chce pracovat adresně pro skupinu s didaktickou transformací učiva, jsou znalosti tzv. taxonomií cílů, které kategorizují úrovně volených cílů.* Tato taxonomie se dělí dle domén cílů na kognitivní (vzdělávací), které cílí na získání a osvojení si vědomostí a dovedností, afektivní (postojové), během kterých dochází k vytváření hodnot a postojů, a psychomotorické (výcvikové), kde dochází k získání psychomotorických dovedností. V přípravě pedagogů se vnímá velký důraz na cíle kognitivní, případně psychomotorické. Až v poslední době se začíná více dbát na důraz cílů afektivních. K tomuto důsledku dochází pravděpodobně z důvodu vyšších nároku rámcového vzdělávacího programu. (Hanková, 2019)

3 Studio Ypsilon

Studio Ypsilon má dlouhou historii, kdy jeho vznik je uváděn roku 1963. Důvodem vzniku divadla Studio Ypsilon je dle vlastních slov ředitele divadla Jana Schmida (Schmid, 2014, str. 7) toto: *Byli jsme studiem. Chtěl jsem, aby divadlo fungovalo na principu živého organismu, který umí přirozeně reagovat na pohyb všeho kolem sebe. Tyto představy vycházely z jinak nahlížené, neustále se přeskupující celistvosti.*

Hlavní myšlenkou divadla je improvizace a otevřený způsob vnímání světa. Zároveň považuje za důležité umět si všimnout a divit se. Díky tomuto nastavení pracují s metodou sebehry, kdy využívají vlastního potenciálu, čímž pracují i sami na sobě a na zlepšování kolektivu. Dále pracují s náhodou, která je v divadle považována za důležitou součást veškeré uspořádanosti a tvořivosti. (Schmid, 2014) Na toto navazuje vlastní tvrzení Jana Schmida (Schmid, 2014, str. 7) *u nás od počátku se snažíme o řízenou náhodu. Odtud pravděpodobně typická ypsilonská různorodost ve stejnorodosti. Je to pravidlo pro autorský přístup k divadlu.*

I název divadla Studio Ypsilon vznikl náhodou, nedorozuměním a vlastně i chybou, což potvrzuje nastavení tohoto divadla, kterému se již familiérně říká Ypsilonka.

Původně Studio Ypsilon vzniklo v Liberci, kde jeho základem byl Jan Schmid, Karel Novák, Zuzana Schmidová, Miroslav Kořínek a Jitka Nováková. V roce 1978 se Studio Ypsilon přesunulo do Prahy, kde jej provázely značné problémy. Divadlo Ateliér ve Spálené ulici, kam se divadlo přestěhovalo, bylo menší a po krátkém čase bylo uzavřeno pro rekonstrukci, která se protáhla téměř na 3 roky. Během této doby Studio Ypsilon hrálo na více různých místech a nemělo svou stálou pozici. V roce 1984 se mohlo Studio Ypsilon navrátit zpět do Spálené ulice, kde se díky rekonstrukci zlepšily podmínky pro divadlo. V rámci Studia Ypsilon zde došlo i ke studentské tvorbě na malé scéně, tzv. STUDIO Studia Ypsilon, kde probíhala výuka studentů DAMU, jejichž pedagogové byli herci a představitelé ze Studia Ypsilon. Někteří z těchto studentů následně hráli a zařadili se do souboru Studia Ypsilon.

Mezi známější inscenace studia Ypsilon patří např. improvizované představení Večery pod lampou nebo Vánoční večery, dále inscenace Praha Stověžatá, Horké to někdo rád, Nadsamec Jarry nebo Rusalka nejen podle Dvořáka aneb kdo je stará Háta?.

V tvorbě pro děti se divadlo příliš neangažuje. V této oblasti vznikla zatím pouze 3 představení, kdy prvním je představení #jsi_user, které vzniklo v režii Braňa Holičky za spolupráce s internetovým portálem www.seznam.cz (Seznam se bezpečně). Představení je pro děti staršího školního věku a pojednává o kyberšikaně. Tomuto představení následuje diskuze s herci a zastupitelem projektu Seznam se bezpečně. Dalším představením jsou Hudbajky aneb Skrytý život nástrojů v režii Jana Bradáče a Kryštofa Mende primárně pro mladší školní věk a jeho myšlenkou je ukázat dětem, že nástroje mají duši a na co vše se dá hrát. Posledním představením je Škola Ypsilon v režii Jana Večeři, které vzniklo v době pandemie COVID-19 a bylo vysíláno online a o kterém pojednává tato práce.

4 Shrnutí získaných dat

V této kapitole shrneme veškerá důležitá fakta, která jsou zásadní pro empirickou část práce.

V první řadě jsme si blíže popsali divadlo pro děti. Došlo zde k definování divadla pro děti dle Richtera, vymezení jeho momentální pozice a zároveň složitosti tohoto tématu. Podstatnou část této kapitoly hrají specifika divadla pro mladší školní věk, kde jsou blíže popsány jednotlivé úskalí a věci, na které je u dětského diváka potřeba cílit. Zároveň zde dochází k definování funkcí divadla, která jsou zásadní pro empirickou část bakalářské práce.

Další částí této kapitoly je popis vzniku divadelního představení jako takového. Co vše je potřeba mít na paměti, kdo vše spadá do divadelní práce a detaily, které hrají roli v přípravě divadla pro děti. Tím se dostáváme k části kategorií divadla pro mladší školní věk, kde dochází k výčtu možností a zároveň přiblížení, za jakým účelem taková divadla vznikají a jsou rozřazena. V závěru této kapitoly je popis problematických oblastí v tvorbě divadla pro děti.

Poslední částí věnované divadlu pro děti je část věnovaná historii a vzniku divadla jako takového a poté divadla pro děti.

Druhá kapitola pojednává o vývojové skupině mladší školní věk. Zde je bližší popis této skupiny, kde dochází ke změnám a čím je tato skupina specifická. Je zde popsán rozvoj poznávacích procesů, kde dochází k pokroku a které schopnosti si dítě tohoto věku osvojuje.

Podstatnou část této kapitoly tvoří socializace, která s divadlem souvisí. I zde dochází k výčtu změn v rámci socializace jejího nového aspektu, který se v tomto věku objevuje, a sice školy. V rámci socializace ve škole dochází ke změnám v komunikaci a dítě objevuje nové pravidla, osvojuje si normy běžného života. Vliv na socializaci mají i média, která slouží dětem jako příklad a děti si mnoho věcí z nich mohou zapamatovat a používat.

V závěru této kapitoly se dostáváme k výchovně vzdělávacím cílům, jejich rozdělení a tendenci podceňovat některé z nich.

Poslední kapitolou je kapitola o divadle Studio Ypsilon. V této kapitole si přiblížíme vznik divadla, jeho hlavní myšlenku a formu, kterou se divadla tvoří. Zároveň je zde blíže popsána tvorba divadla pro děti a krátký popis daných představení.

5 Výzkumné šetření

Empirická část bakalářské práce je zaměřena na online divadelní představení Studia Ypsilon s názvem Škola Ypsilon, které slouží jako náhradní výzkumná varianta po přerušení tvorby divadla v návaznosti na pandemii COVID-19. Vzhledem k faktu, že se jedná o online představení, bylo možné výzkumné šetření uskutečnit a respondenti měli možnost představení shlédnout a vyjádřit se k němu.

Navazuje na zjištěná data v části teoretické a jejím výstupem je analýza daného představení a zpracování rozhovorů s tvůrcem a diváky daného představení. V závěru výzkumného šetření dochází ke shrnutí získaných dat.

5.1 Cíl výzkumného šetření

Cílem bakalářské práce je zjištění, zda má představení Škola Ypsilon výchovné cíle. Zároveň je cílem analýza daného představení a ověření, zda dochází k obsažení všech funkcí divadla pro děti dle Lud'ka Richtera.

Výzkumné šetření je založeno na základě položených výzkumných otázek, které jsou:

Byl zde výchovný záměr tvůrců? Na základě této otázky dochází ke zjištění, zda byla práce od počátku vedená s myšlenkou dětem něco předat, nebo pouze zpříjemnit danou situaci. Díky této otázce zároveň dochází k ověření, zda tvůrci přistupují k tvorbě divadla s určitým cílem a myšlenkou.

Jaký je názor diváků na představení? Diváci jsou pro získání odpovědi na tuto otázku rozděleni do kategorií dětí mladšího školního věku, jejich rodiče a pedagogové prvního stupně základních škol. Na základě pokládaných otázek dochází k zjištění, zda se jejich názor na představení shoduje se záměrem tvůrce představení a zda i oni spatřují případné výchovné, či vzdělávací cíle v daném představení.

Na základě tohoto stanoveného cíle jsou vybrány vhodné techniky výzkumu a jeho provedení.

5.2 Metoda a techniky sběru dat

V rámci bakalářské práce byl zvolen kvalitativní výzkum. Tato varianta byla zvolena z důvodu předem stanoveného cíle práce, který jednoznačně vedl k záměrům a zjištění kvality daného představení. K této metodě byly řádně zvoleny techniky sběru dat, kterými byly pozorování a rozhovory.

Pozorování

Pozorování patří mezi nejnáročnější techniku sběru dat, jejímž základním modelem je zúčastněné pozorování. Během tohoto pozorování je možné dojít ke zjištění daného cíle výzkumné práce a jeho následné vyhodnocení. Je důležité být pozorný a všimnout si detailů, které jsou následně vyhodnoceny a popsány takovým způsobem, který čtenář pochopí. Pozorování je vhodnou technikou, jelikož během něho nacházíme danou pozorovanou osobu, aktivitu, v přirozeném a autentickém prostředí. Během pozorování jsme schopni zaznamenat takové situace, které nám následně mohou pomoci k důkladnější analýze daného případu. (Švaříček, 2014, str.142)

V této empirické práci se jedná o pozorování jednoho dílu z pořadu Škola Ypsilon. Došlo k zúčastněnému pozorování, které probíhalo od příprav představení před samotným vysíláním až po jeho ukončení. Promítání probíhalo po dobu 7 týdnů, každou středu v odpoledních hodinách v období povinné karantény z důvodu onemocnění COVID-19. Vzhledem k dané situaci nebylo možné, aby u představení byli diváci, tudíž představení probíhalo živě na internetu, kde mohlo ze stran diváků dojít k případnému komentování a reagování na probíhající vývoj představení pomocí dané internetové stránky, na které docházelo k vysílání.

Rozhovory

Tato technika patří dle Švaříčka (Švaříček, 2014, str. 158) mezi nejčastěji využívané techniky v oblasti kvalitativního výzkumu. Během této techniky dochází ke stanovení několika otázek, případně stanovení cíle, kam se chceme během rozhovoru dostat, které následně zodpovídá více lidí, ale důležité je, aby se vždy jednalo o rozhovory soukromé. Rozhovory můžeme rozdělit na polostrukturované, kde jsou otázky předem stanovené a případně se doplní v daný moment rozhovoru, nebo nestrukturované, kde se rozhovor

vyvíjí např. pouze na jedné předem připravené otázce. V tomto výzkumu se jedná o rozhovory polostrukturované, které byly předem připravené.

Rozhovory byly rozděleny do několika kategorií. První kategorií byl rozhovor s tvůrcem představení, který proběhl po ukončení představení a byl zaznamenán na diktafon, po němž následoval jeho přesný přepis. Další kategorií byli žáci 3. -5. třídy, kterým byl rozhovor zaslán elektronicky z důvodu probíhající pandemie. Dále se jednalo o kategorii pedagogů pro 3. - 5. třídu, kde se opět jednalo o elektronické zaslání. A poslední kategorií byli rodiče daných dětí, kteří s nimi představení sledovali. Zde opět došlo k elektronickému zaslání. Následoval rozbor daných rozhovorů formou kódování a vytvořením zjištěných kategorií.

Těmto rozhovorům předcházela předvýzkumný rozhovor z pedagožkou znající tvorbu a historii Studia Ypsilon, který byl veden nestrukturovaně a na základě kterého bylo zjištěno, jakým směrem vést rozhovor především s tvůrcem představení.

Etika výzkumu

V rámci výzkumu došlo k respektování etického výzkumu, kdy nebyly použity soukromé údaje zúčastněných. Zároveň byl udělen souhlas s nahráváním rozhovoru a jeho následným použitím. Ke změně jmen došlo nezávisle na jejich pravém jméně a pohlaví.

Harmonogram práce

Výzkum započal na konci března 2020, kdy muselo dojít k nahrazení původního výzkumu na divadelní představení Hudbajky ve Studiu Ypsilon, které bylo z důvodu pandemie a následných opatření zrušeno na dobu neurčitou. I díky tvořivosti herců Studia Ypsilon mohlo dojít k nahrazení představením Škola Ypsilon. Během dubna 2020 byl kontaktován tvůrce představení Jan Večeřa, který ochotně souhlasil se zpracováním a rozhovorem, který se uskutečnil začátkem května. Bohužel došlo ke ztrátě nahrávky daného rozhovoru a jeho nahrazení rozhovorem novým se uskutečnilo v červenci. Během dubna došlo i ke zmiňovanému předvýzkumnému rozhovoru, díky kterému byl rozhovor částečně vytvořen. Během měsíců květen a červen došlo k rozeslání otázek, kdy bylo osloveno 6 pedagogů českého jazyka pro první stupeň, celkem 10 žáků prvního stupně a 6 rodičů. Bohužel návratnost odpovědí nebyla 100%. Ve výsledku byl rozhovor proveden celkem s 4 pedagogy, 6 dětmi a 4 rodiči.

Během června a července došlo k analýze získaných dat a vyhodnocení výzkumu, kdy nastalo zodpovězení předem stanovených výzkumných otázek.

5.3 Respondenti výzkumu

Tvůrce Jan Večeřa

Jedná se o mladého herce a režiséra působícího v divadle Studio Ypsilon, Spolek R312 a Divadlo Pluto. Jeho režisérská kariéra má na svědomí již 3 inscenace, kde tou třetí je právě zkoumaná Škola Ypsilon. Profesionálně se hraní věnuje 4 roky a má vystudovaný obor herectví se zaměřením na autorskou tvorbu na katedře DAMU autorské tvorby a pedagogiky. Momentálně na této katedře studuje doktorské studium.

Pedagogové

- Pedagog č. 1 (dále pojmenována Tereza)

Jedná se o pedagoga 3. třídy s pedagogickou praxí více než 30 let.

- Pedagog č. 2 (dále pojmenována Petra)

Jedná se o pedagoga 5. třídy s pedagogickou praxí 34 let.

- Pedagog č. 3 (dále pojmenována Zuzana)

Jedná se o pedagoga 4. třídy s pedagogickou praxí 6 let.

- Pedagog č. 4 (dále pojmenována Kristýna)

Jedná se o pedagoga 3. třídy s pedagogickou praxí 10 let.

Žáci

Jednalo se o tři žáky 3. třídy, které jsou dále pojmenováni Vojtěch, Anna a Simona. Dále o 2 žáky 4. třídy, dále pojmenovány Filip a Barbora a jedním žákem 5. třídy, dále pojmenovaným Ondřej.

Rodiče

- Rodič č. 1 (dále pojmenována Alice)

Jedná se o rodiče žáka 4. třídy.

- Rodič č. 2 (dále pojmenována Kateřina)

Jedná se o rodiče žáků 3. a 4. třídy.

- Rodič č. 3 (dále pojmenována Lucie)

Jedná se o rodiče žáka 3. třídy.

- Rodič č. 4 (dále pojmenována Kamila)

Jedná se o žáka 3. a 5. třídy.

5.4 Vyhodnocení výzkumu

5.4.1 Pozorování

Pozorování bylo uskutečněno 22. 4. 2020, kdy se jednalo o otevřené zúčastněné pozorování. Došlo k pozorování přípravy daného vysílání, doladování jednotlivých detailů, následně celého představení a v neposlední řadě důležité zpětné vazby a okomentování daného vysílání.

Čas před představením bývá především hektický, kdy se řeší jednotlivé technické záležitosti ohledně zprovoznění a z dostupnění daného představení, nastavování kamer a poslední úpravy ze stran herců a zároveň tvůrce daného představení. V tento moment je zásadní, aby vše dohromady ladilo a fungovalo.

Samotné představení má přibližně třicet minut. Konečný čas představení se odvíjí vždy od tempa herců, jejich sladění ale zároveň i následných reakcí ze stran diváků. Každé představení je něčím jiné, příběh se vždy mění. Co ale zůstává, jsou herci a představitelé Školy Ypsilon. Jedná se o herce Jana Večeřu, Jana Bradáče a Lumíru Přichystalovou. Čím jsou představení specifická je fakt, že Jan Bradáč, kterému se v rámci Školy Ypsilon přezdívá Brady, nemluví a vyjadřuje se pouze hudebními nástroji a během představení dodává příjemné hudební pozadí.

Po ukončení vysílání již přichází pouze úklid veškeré techniky a zároveň debata herců se scénografem Studia Ypsilon. Společně se shodují, že tentokrát se příliš nepovedly komentáře a jak to příště napravit. V závěru jsou ale s představením spokojeni a odchází.

5.4.2 Popis představení

Tento díl, v pořadí 4., začíná návratem z minulosti, kam se dostali v předešlém díle po sestrojení stroje času. Zároveň zde dochází ke zjištění, že Lumíra zůstala ve Starém Egyptě, kde se ji chystají mumifikovat, a proto se raději vrací zpět do divadla. Tímto faktem dochází k uvítání do tématu vyjmenovaných slov na písmeno P, kdy Lumíra mluví o pyramidách, kde se ve slově po P píše právě tvrdé Y. Tím nastává úvod k českým vyjmenovaným slovům. Na začátku každého dílu si nejdříve veškerá vyjmenovaná slova projdou a řeknou si, co znamenají složitější a méně známá slova.

Následně dochází ke kolizi herců při uvedení tématu daného představení. Variantou herečky Lumíry jsou trampové a verzí Honzy Večeři jsou superhrdinové. Po debatě dochází ke kompromisu, kdy dorazí Batman k táboráku. Touto domluvou se dostáváme do samotného děje příběhu.

Děj začíná u táboráku v osadě, kde Brady, v tomto příběhu přezdíván Kopyto Bill, hraje na kytaru, a z Lumíry se stane Hanka Slepýš vítající děti, rodiče a příbuzné. Ovšem v první řadě dochází k vítání čelem zády ke kameře, než ji Brady otočí. Je to z důvodu silných dioptrií, čímž si i vysloužila přezdívku Hanka Slepýš, která zde přímo nezazní a divákům to má spíše dojít. Táborákový oheň je zde zapálen pomocí notebooku, kde se pustí video plápolajícího ohně, doplněné vtipnými komentáři. Následně se zpívá vlastní vymyšlená píseň o ranči Ypsilon a objevuje se na scéně jelen Eda, po kterém chce Hanka Slepýš slyšet vtipnou historku. Jelikož žádnou nemá, dochází k první výzvě herců na diváky, aby zaslali do komentářů pod živé vysílání vtip.

Následuje opékání buřtu, kdy si Hanka Slepýš splete buřt s kytarou. Domnívá se, že slyší pytláka, což okomentuje, ale místo pytláka se objeví Jan Večeřa v roli Batmana, kterému ale Hanka Slepýš říká tulák. Ten si zašel do lesa na houby a při představování mu Hanka řekne, že vypadá jako netopýr, a proto mu budou říkat netopýří muž, vtipně poznamenávající na překlad jména.

Batman následně vypráví příběh odehrávající se v Chropyni s jeho protivníkem Robinem, k jehož převyprávění dochází formou hry. Z Bradyho se stane robot vyrobený protivníkem Robojokerem, jehož hlavním úkolem je kazit dětem pravopis. Z Lumíry-Hanky se stane Anička Třpytivá, která právě daného Robojokera potká během cesty ze školy, kdy si

opakuje vyjmenovaná slova po P. Robojoker nabízí Aničce bonbón, nacož Anička výchovně sděluje, že si od cizího člověka vzít nesmí. Následně jí robot dává hádanku na vyjmenované slovo kopyto, a ačkoliv to Anička zodpoví správně, robot ji mate, že to řekla špatně. Stejný postup pokračuje i se slovem pýr, kdy se Aničku snaží zmást tím, že paní učitelka je jen člověk a on robot, tudíž má pravdu on. Na řadu přichází další hádanka, kdy Anička vysvětluje, že je rozdíl v psaní i/y ve slově pil/pyl, kdy záleží na kontextu celé věty. Poslední otázka robota je na slovo netopýr, kdy se ale objevuje záchrana v podobě Batmana, který Robojokera přeinstaluje na vhodnou pomůcku k trénování vyjmenovaných slov pro Aničku. Příběh Batmana končí poselstvím, že on chrání vyjmenovaná slova a každému, kdo je bude schválně říkat špatně, se postaví do cesty.

Zde dochází k přesunu zpět k táboráku, kde Hanka Slepýš vyzve Batmana, aby se podíval, zda dostali od diváků nějaké vtipy. Dochází zde k vtipnému komentování, že zmiňovaný oheň-notebook pálí a zároveň k menšímu technickému problému, kdy si Jan Večeřa v roli Batmana neví příliš rady s počítačem. Zároveň alenenásilně problém vyřeší tím, že notebook předá Hance, která si s tím umí poradit. Hanka přečte veškeré komentáře, které se pod vysíláním nacházejí, ale bohužel se jedná spíše o nepříliš vhodné poznámky a žádný vtip. Zvládnou ale tento fakt přejít a dostanou se ke zpěvu vymyšlené Balady o potrestaném pytlákoví, v jejímž textu jsou použita slova vyjmenovaná i vlastní. Po zpěvu této písně již končí trampský příběh a přesouvají se zpět do divadla k edukativnímu okénku, během kterého si zopakují zmiňovaná slova z písně a odůvodnění psaní tvrdých Y. Na závěr se společně podívají na splněné úkoly z předchozího představení, kdy děti měly dokončit příběh Hlemýždě Emila a společně za ně poděkují a odmění. Oznamí úkol do dalšího představení, kterým je vytvořit vlastního superhrdinu s vymyšlením jeho superschopnosti. Poté se již rozloučí s diváky a motivují je na další vysílání věnované vyjmenovaným slovům po S. V závěrečné chvíli je již pouze postupně se vytrácející se komentování herců, jak toto vysílání zvládli a co se jim líbilo.

Na základě daného pozorování dochází ke zjištění, jaké jsou využity funkce divadla. Došlo zde rozhodně k funkci formativně společenské, kdy holčička Anička řešila, že není vhodné vzít si bonbón od cizího člověka, ačkoliv se jedná o robota. Zároveň zde je k vidění funkce

poznávací, zobrazivá, znázorněna možností učit se vyjmenovaná slova pomocí písňě, ale i celkově daným představením, kdy dochází pozorováním a vnímáním představení k jejich osvojení. Z výkonu herců lze zároveň i vyvodit, že je hra baví, dávají do ní energii a například ztotožnění se s Batmanem bylo naprosto evidentní, čímž dochází k naplnění funkce expresivní. Funkce estetická, apelativní a oddechová je závislá na každém konkrétním divákovi a jak nad hrou pomýšlí, ačkoliv různým využitím rekvizit, výběrem přezdívek trampů a celkovým výběrem dialogů se i tyto funkce dají považovat za obsažené.

5.4.3 Rozhovory

Rozhovory jsou vyhodnocovány dle jednotlivých kategorií, kdyjsou jejich zpracováním odvozeny určité stejné znaky

Tvůrce

Otázky pro Jana Večeřu zněly:

- Co Vás vedlo k vytvoření představení?
- Kde jste čerpali inspirace?
- Co dělalo největší potíže?
- Má představení výchovný záměr?
- Jaká odezva na představení přišla?
- Zařadí se představení do běžného repertoáru?

První otázka se vztahovala na zjištění důvodu, proč toto představení vzniklo. Prvotním důvodem byla určitá **osobní potřeba** po tom něco dělat, tvořit. Vedlo k tomu zamyšlení, že není dobré pouze sedět a čekat, jak se bude situace vyvíjet ale pokusit se danou dobu nějak zpříjemnit, zlepšit. Zároveň přichází k odpovědi, že zde byla, dle vlastních slov Jana: „*potřeba po potřebě*“, kdy došlo k výzvě od divadla zkusit něco vytvořit a to ideálně právě pro děti, které touto dobou přicházely o vzdělání, výchovu, socializaci a mnohé jiné potřebné činnosti. A vzhledem k názvu divadla Studio Ypsilon se nápad s vytvořením pořadu o vyjmenovaných slovech objevil sám, nabízel se.

Zároveň se ale nedá říct, že prvotním důvodem byla právě vyjmenovaná slova a vzdělávání. Jan sám řekl: *ale já mám vždycky takovej problém s tím dělat něco za účelem*

jedný věci. Divadlo, když se dělá divadlo, tak si myslím, že je nejlepší to dělat kvůli tomu, že chci dělat divadlo a ten zbytek se uvidí.

I díky této odpovědi dochází ke zjištění výchovného záměru, kdy prvotní odpovědí byla právě snaha dělat něco, aby se něco dělo. S prvotní myšlenkou docházelo k objevování dalších záměrů, mezi které patří i právě možnost **strávení času rodiny spolu**. Zde se Jan vyjádřil, že jeho snahou bylo vytvořit rodinnou záležitost, kdy se na to kouká rodina společně a vidí, že i v této době je snaha dělat něco pro ně. Rozhodně nevnímá tvorbu tohoto představení jako prvoplánově vzdělávací, ačkoliv si uvědomuje, že to tak na někoho může působit.

Sám svůj záměr definuje takto: *ale ten hlavní záměr byl nasedět s rukama v klíně a udělat něco, co bude na více úrovních prospěšný.*

Na otázku čerpání inspirace pro představení, aby bylo pro diváky, a to především ty mladé, zajímavě odpovídá, že vznik celého nápadu a jeho následná realizace byla tak rychlá, že by se hlídalo, odkud přichází. Prvotním, důležitým faktorem bylo zajištění týmu herců, který se bude na představení podílet. Společně pak dávali dohromady různé nápady, které přicházely a v závěru utvořily celek jednotlivých dílů.

Janovi osobně pomáhalo **vzpomínat** na své dětství, co ho bavilo, a co sledoval za pořady. Například mu inspirací byly desky Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře. Důležitým faktorem dle Jana bylo *dostat se do té nálady, atmosféry a potom se nějak začaly dostavovat i ty nápady.*

Sám si neuvědomuje žádné značné potíže, které by během vytváření představení byly. Není si jist, zda tomu tak je k vytěsnění případných problémů nebo zda to vše bylo tak rychlé, že ani nenastal čas na problémy. Osobně říká, že jediným problémem, na který si vzpomene, byla malá začínající bolest v krku, kterou ale vyléčil, nebo něčí pozdní příchod.

Další otázka směřovala na odezvu na představení ze stran diváků. Zde odpověď směřovala především zpátky do časů aktuálního promítání, kde byla naprosto evidentní a značná odezva i právě na základě zasílaných úkolů, zpráv. Ale jak Jan říká: *i z principu toho, že byť to bylo přenášený divadlo, tak to pořád bylo divadlo. A to divadlo žije pořád z toho momentu, tím okamžikem, teď a tady.*

Celkově hodnotí odezvy jako kladné a minimálně on sám žádné extrémně negativní neslyšel.

S touto odpovědí souvisela i otázka, zda dojde k zařazení pořadu do běžného repertoáru divadla Studio Ypsilon. Odpověď souvisí s Janovým výrokem o **momentu divadla**, který byl jedinečný právě tou situací a tímto vysláním a není zcela možné ho znovu ve stejné formě produkovat. Jan toto tvrzení doplnil výrokem *tadyta část toho kouzla se bude muset něčím nahradit, protože opravdu ta živost toho a ty ohlasy, který byly vlastně okamžité*.

Dojde tedy k vytvoření určité adaptace Školy Ypsilon, která ale nebude zcela ve stejném znění jako vysílaná online verze.

Děti

Otázkami pro děti byly:

- Co tě na představení zaujalo?
- Co tě naopak nezaujalo?
- Naučil ses během představení něco?
- Chtěl bys na takové představení chodit i se školou?

První otázka na děti směřovala na zjištění, co je na představení nejvíce zaujalo. Zde se samozřejmě názory velmi liší, ačkoliv se dají roztrdit do 3 základních kategorií.

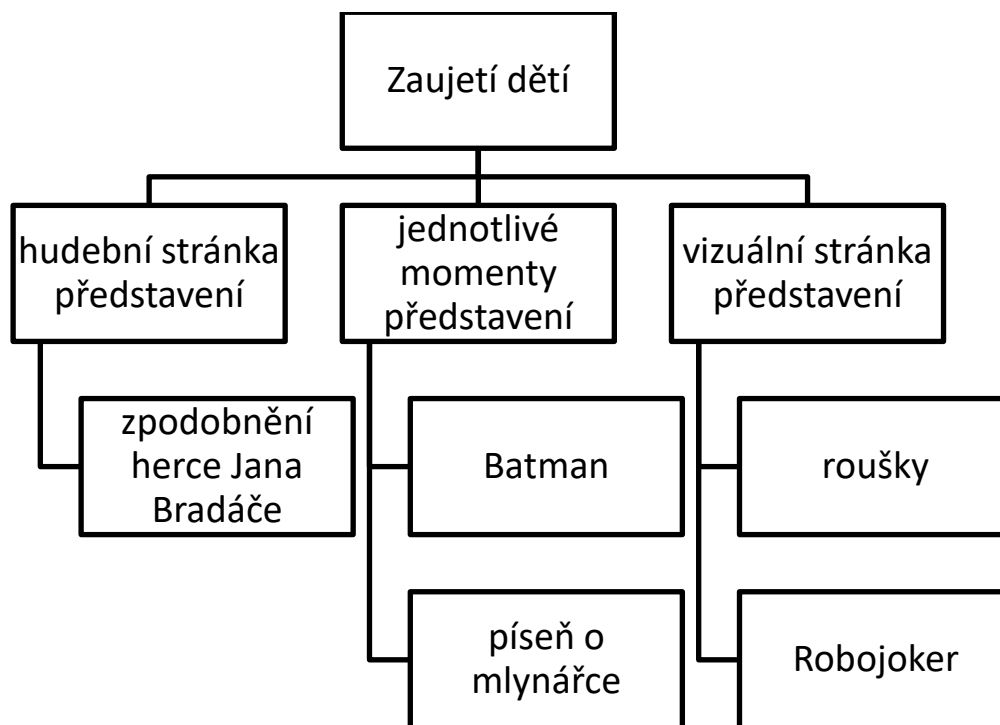
První kategorií je **hudba, využití písniček**, což zaujalo Annu a Vojtěcha, nejvíce pak zpodobnění herce Jana Bradáče, který během dílů vůbec nemluvil a vyjadřoval se pomocí hudebních nástrojů.

Další kategorií jsou **jednotlivé, určité momenty** v rámci představení, k čemuž se vyjádřili Filip a Barbora. Filipovi se velice líbil Batman a Barbora pro změnu chválila píseň o mlynářce, což jde částečně zařadit do první kategorie, jelikož to zároveň souvisí s využitím hudby.

Poslední kategorií byly barevné a zábavné roušky a celková **vizuální stránka** představení, k čemuž se kladně vyjádřila Simona. Zde došlo k chválení kostýmů Robojokera a proměny kostýmů herců.

Pouze Ondřej řekl, že neví, co ho nejvíce zaujalo.

Zájem dětí je doplněn obrázkem č. 1 znázorňující jednotlivé kategorie.

Obrázek 1-struktura zaujetí dětí

Další otázka směřovala k opaku, a sice co je na představení nezaujalo. Zde dochází ke zjištění zajímavého faktu, kde Filip chválí a líbí se mu postava Batmana, kterou Ondřej naopak řadí do této kategorie. Opět se to ale dá zařadit do kategorie **jednotlivých momentů**, kam spadá i například vyjádření Filipa a jeho nelibosti z holčičky Aničky jdoucí ze školy.

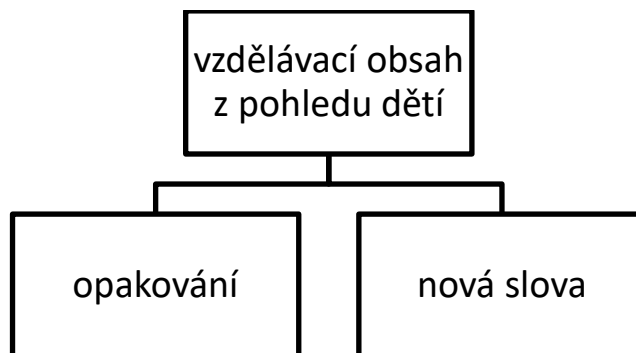
Další, obecnější kategorií, je **opakování vyjmenovaných slov** po pohádce nebo písničce. Tato pasáž se nelíbila Vojtěchovi a Simoně, a přišla jim zbytečná a navíc.

Dále tu máme 2 samostatné kategorie, kde Barboru nic nenapadlo, a Annu, které se vše líbilo.

Důležité bylo i zjištění, zda se během sledování představení něco naučily. Zde se názory člení i dle toho, v jaké třídě se děti nacházejí. Žáci 4. a 5. třídy hodnotí představení jako možnost **zopakování si vyjmenovaných slov**.

Naopak žáci 3. třídy zmiňují i naučení se **nových slov**, mezi které patří například slovo Radekast, ačkoliv se v tomto případě nejedná o slovo vyjmenované, nebo slovo slynout, které dotyčné dítě předtím neznalo.

I tato jednotlivá vyjádření jsou znázorněna do obrázku č. 2.

Obrázek 2-struktura vzdělávacího obsahu

Poslední otázka směřovala na zjištění, zda by chtěly takové představení navštívit i se školou, kde se celkem 5x opakovala odpověď, že ano a jednou zazněla odpověď nevím, od Ondřeje.

Celkové hodnocení představení na škále 1-5 hvězdiček dopadlo, že 3 děti-Simona, Filip a Ondřej zvolili tři hvězdičky, Barbora a Vojtěch zvolili hvězdičky čtyři a poslední Anna zvolila hvězdiček pět.

Rodiče

Otázky pro rodiče zněly:

- Co Vás na představení zaujalo?
- Co Vás naopak nezaujalo?
- Co si myslíte, že zaujalo Vaše dítě?
- Budete dále sledovat Školu Ypsilon?
- Co vnímáte na představení jako nejpovedenější?
- Považujete představení jako vhodnou vyučovací pomůcku?

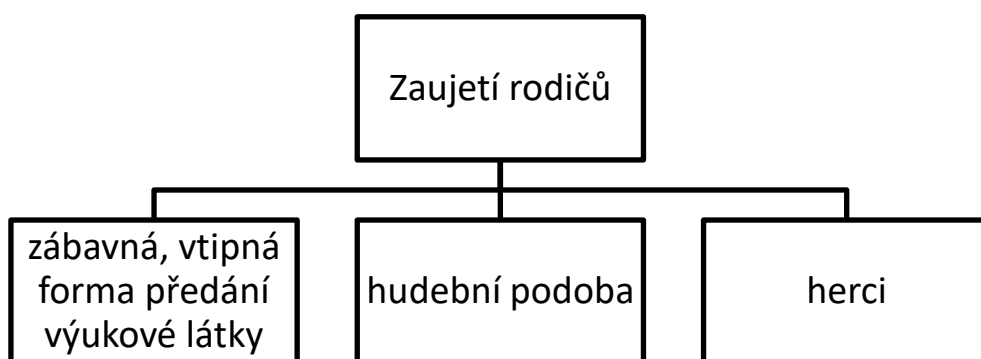
První otázka směřující na rodiče dětí byla také na zjištění, co je v rámci představení nejvíce zaujalo. Zde může opět dojít k roztrídění do 3 kategorií.

První kategorií je celkový názor na představení, kdy se Lucie o představení vyjádřila jako o **zábavné, vtipné formě** předání vyjmenovaných slov.

Další kategorií je **hudební podoba**. V tomto případě může dojít k rozdělení na více částí, kde Kamila chválila celkové spojení představení s hudebním doprovodem a Alice kladně hodnotila formu písniček pro lepší pamatování si vyjmenovaných slov. Velice kladně zde Kateřina hodnotila využití hádanek za pomoci hudebních nástrojů, jelikož její syn Vojtěch má hudbu velice rád.

Dále zmiňovanou kategorií byli **herci**. Kateřina je hodnotí takto: *Herci byli velmi sympatičtí. Měli příjemný hlas.* Dalším názorem Kamily bylo: *Ocenila bych herecké výkony účinkujících a výborný hudební doprovod. Domnívám se, že děti byly vtaženy do děje a hercům "věřily" to, co předvádějí.*

Otázka na největší zaujetí představení je znárodněna do obrázku č. 3.

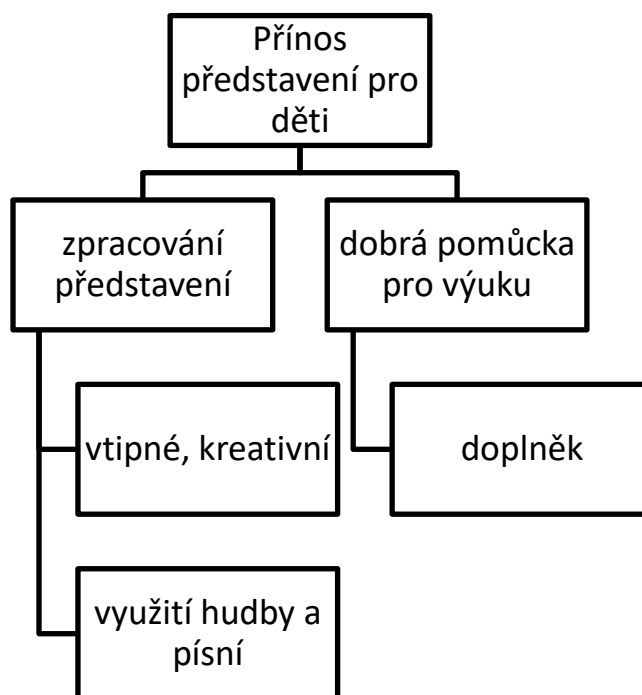
Obrázek 3-struktura zaujetí rodičů

Dále byla rodičům položena otázka, co naopak hodnotí jako nepovedené, co je nezaujalo. Zde došlo ke shodě Kateřiny a Lucie, že takové dojmy z představení nemají a vše je zaujalo. Dalším názorem, tentokrát Kamily, bylo očekávání většího aktivního procvičování vyjmenovaných slov. Poslední názor, Alice, byl, že představení místy působilo zdlouhavě a nudně.

Přínos pro děti vnímá Lucie, Kamila a Alice ve formě zpracování, ať se již jedná o využití **hudby, písni, nebo celkovém vtipném, kreativním zpracování** tématu vyjmenovaných slov. Kateřina hodnotí největší přínos v hádankách formou hudebních nástrojů. Všichni

rodiče hodnotí představení jako dobrou pomůcku pro výuku vyjmenovaných slov ve školách, kdy pouze Alice vnímá představení jako doplněk pro procvičování.

Přínos je doplněn obrázek č. 4 pro lepší přehlednost.

Obrázek 4- struktura přínosu z pohledu rodičů

Zároveň zde došlo ke 3 kladným odpovědím Kateřiny, Lucie a Kamily, že celou Školu Ypsilon společně s dětmi shlédli a pouze jednou se tomu tak nestalo a to z důvodu, že to nebylo potřeba právě z důvodu dobrého osvojení vyjmenovaných slov a většího nezaujetí představením.

Pedagogové

Otázky pro pedagogy zněly:

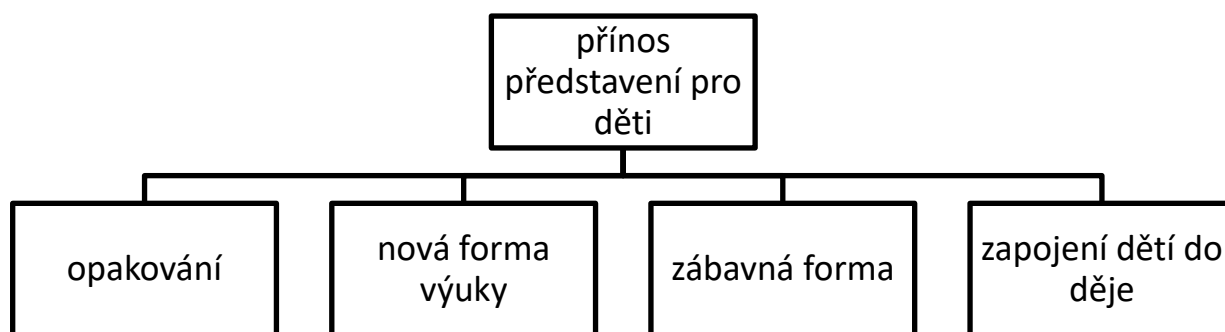
- Co Vás na představení zaujalo?
- Co Vás naopak nezaujalo?
- Co vnímáte na představení jako přínosné?
- Které využití prostředky Vás zaujaly?
- Jaké vnímáte výhody představení pro vyučování?
- Pokud by takové představení bylo i v divadle, měla byste o něj zájem?

V otázce, co pedagogy na představení zaujalo, jsou viditelné rozdílné odpovědi v komparaci s rodiči a dětmi.

První otázka opět směřovala na největší zaujetí na představení. Zde dochází k rozřídění do dvou kategorií, kde tou první je **netradiční forma**, „*něco nového*“ v rámci výuky vyjmenovaných slov. Tři pedagogové se zde s minimálními odchylkami shodli, že se jedná o jinou formu výuky. Zuzanu zaujala možnost využití výuky vyjmenovaných slov v písničkách, Petra celkově hodnotila představení jako něco jiného než běžnou výuku, sama výrok doplnila tím, že do divadla tolik s žáky nechodí a Tereza považuje představení za výše zmiňovanou netradiční formu.

Druhou kategorií, kde se vyjádřila Kristýna je pohlížení na představení jako na **možnost divadla v dané době**. V této kategorii nepřichází k posouzení představení z pohledu pedagoga, ale spíše z pohledu člověka na danou situaci.

V otázce přínosu představení pro děti se názory liší. Petra vnímá přínos v možnosti **opakování vyjmenovaných slov**, jako doprovodnou možnost k primární výuce. Dalším názorem, tentokrát Kristýny, je možnost **nové formy výuky** vyjmenovaných slov, který se částečně ztotožňuje s názorem Terezy, která přínos hodnotí ve smyslu, že se jedná o **zábavnou formu** sdělení. Posledním názorem, Zuzany, je přínos v oblasti **zapojení dětí do děje**. Celkově se ale dá vyhodnotit, že všichni pedagogové vnímají přínos v oblasti doplnění výuky vyjmenovaných slov. Přínos je doplněn obrázkem č. 5.

Obrázek 5-Struktura přínosu pro děti

V otázce, co je naopak nezaujalo, zde dochází k částečnému ztotožnění s rodiči. Kristýna určila, že se v představení objevovaly zdlouhavé nudné pasáže. Dalším názorem je názor Zuzany, která hodnotí představení jako aktivitu, kde je málo času věnováno aktivnímu procvičování vyjmenovaných slov. Zároveň zde ale dochází také ke zcela negativnímu hodnocení, kdy Petru představení nezaujalo vůbec, naopak Tereza si vysloveně nic, co by ji doslova nezaujalo, neuvědomuje.

Další otázka směřovala na výběr nejzajímavějšího prostředku předání představení. Za nejlépe využitě prostředky hodnotí opět každý pedagog něco jiného. Opět zde dochází ke zmiňovanému využití hudby, kterou Zuzana hodnotí i jako dobré propojení více předmětů dohromady. Hodnocení Terezy souvisí s nápadem na vytvoření pohádky nebo písničky, kde se vyskytují vyjmenovaná slova. Tento názor částečně souvisí i s hodnocením Petry, že zde byla dobrězahrnuta slova, která si děti musí zapamatovat, jako např. slovo Chropyně.

Na otázku, zda by chtěli pedagogové takové představení s žáky navštívit se 3x ozvalo kladné hodnocení a jedno hodnocení, Petry, bylo nejasné, kdy říkala, že by záleželo na situaci a okolnostech.

5.5 Shrnutí získaných dat

Na základě výše zjištěných dat a jejich analýzy byla získána důležitá fakta pro vyhodnocení závěru práce. Nejdříve došlo ke zjištění, jak takové představení vypadá, co vše je potřeba v rámci online představení zařídit a skloubit dohromady. Vzhledem k možnosti bytlaného představenísoučástí, mohlo dojít k přesnému popisu, jak tato forma představení probíhá. Přestože se původně mělo jednat o rozsáhlejší výzkum jiného představení, došlo v závěru ke kvalitní změně výzkumu.

V rámci pozorování představení byla zjištěna fakta, jak takové představení vypadá, které prvky se snaží herci a tvůrci používat a především k důležitému zjištění, zda toto představení obsahuje funkce divadla dle Richtera, která byla cílem výzkumného šetření. V rámci této otázky se dají veškeré funkce považovat za obsažené, jelikož tam byly osobně nalezeny.

Funkce formativně společenská je zde zahrnuta například úvodem do příběhu s Batmanem, kdy herečka divákům dává svým projevem najevo, že není vhodné si brát sladkost od cizího člověka. Zároveň se tato funkce dá vysledovat v celkovém dojmu z představení, kdy si herci vzájemně dávají prostor, jsou k sobě slušní a ukazují tím ono správné chování. Další funkce poznávací, zobrazivá je zcela evidentní již z celkového názvu a myšlenky představení. Je zde možné se naučit novým možnostem nejen v rámci výuky vyjmenovaných slov, ale zároveň i v rámci hudební výchovy a využití hudby jako takové. Funkce expresivní, vyjadřovací je v tomto představení z pozice pozorovatele zcela evidentní. Herci do představení dávají energii, nápad a i z jejich následného hovoru je evidentní, že jim na představení záleží a baví je. Funkce estetická je z osobního pohledu vnímaná také jako splněna, kdy je zpozorována především ve využití roušek, kulis a kostýmů. Funkce apelativní je velice závislá na osobním pohledu každého diváka, kdy každý hru vnímá jiným způsobem a jinak se nad ní zamýšlí, což je evidentní i ze získaných dat v rámci rozhovorů. Stejně se dá hovořit o funkci oddechové, zábavné, kdy je každý jedinec jiný a každý má jinou představu o zábavě.

V rámci rozhovorů se dá mluvit o více zjištěných faktech. Z rozhovoru s Janem Večeřou se dozvídáme, s jakým záměrem je toto představení vytvořeno. V první řadě lze hovořit o osobních důvodech, kdy se u něj projevila potřeba vytvořit něco záslužného a zároveň přišla i pobídka ze strany divadla. V rámci této otázky dochází i ke zjištění, že představení bylo vedeno s myšlenkou vytvořit něco protrávení času rodiny spolu a nejednalo se primárně o vzdělávací cíl.

Dále zde byla otázka směřovaná na inspiraci, kterou nelze zcela jasně specifikovat, jelikož přicházela sama a náhle, což částečně i potvrzuje slova ředitele divadla Jana Schmida o podstatě tvorby Studia Ypsilon.

Vědomě v představení nebyly žádné velké potíže, odezvy na představení jsou kladné, a ačkoliv představení vzniklo v rámci situace pandemie COVID-19 a divadlo žije tím probíhajícím momentem, určitá verze představení a celého pořadu bude zařazena do běžného repertoáru divadla s určitou představou, kdy bude představení vedené po vzoru Večeřů pod lampou.

Rozhovory s diváky byly rozděleny na otázky, co je zaujalo a nezaujalo, zda vnímají edukativní přínos představení a celkové hodnocení představení a zájmu navštívit ho i v divadle.

Z odpovědí dětí vyplívá více variant jejich zájmu, které byly rozřazeny do více kategorií pro lepší přehlednost. Kategoriemi jsou hudební stránka, vizuální stránka a jednotlivé momenty v představení. Rodiče hodnotí zaujetí v zábavné, vtipné formě předání látky, hudební podobě představení a také v samotných představitelích. Z odpovědí pedagogů vyplývá zaujetí vnetradiční formě výuky a dále ukázání možnosti jak dělat divadlo v této době.

Na základě těchto odpovědí lze určit, že i diváci vnímají některé z funkcí divadla. Funkci poznávací hodnotí především dospělí diváci, stejně jako funkci expresivní. Děti naopak vnímají funkci estetickou. Zábavná funkce byla zmíněna pouze u rodičů a pedagogů.

Další otázka směřovaná na slabší stránky představení rozdělila názory dětí do kategorií jednotlivých momentů, opakování vyjmenovaných slov a samozřejmě i kategorii, kdy děti nevěděly. Odpověď ohledně jednotlivých momentů, kdybyl uveden přímo Batman, vypovídají o osobním pohledu na představení a formě smýšlení, jelikož Batman byl u jiného dítěte vnímán naopak jako to nejlepší z představení. Někteří rodiče na tuto otázku neměli odpověď, nebo uvedli málo opakování vyjmenovaných slov či zdlouhavé pasáže. Pedagogové slabé stránky představení hodnotí podobně, kdy někteří uvádějí zdlouhavé pasáže, málo procvičování vyjmenovaných slov, anebo celkové nezaujetí představením. I tyto různorodé odpovědi nám dávají najevo rozdílnost diváků a jejich vnímání.

Dále byla divákům položena otázka, zda se během představení naučily něco nového nebo zda vnímají přínos představení. Samozřejmě i v této otázce dochází k rozdílným odpovědím na základě věkové kategorie diváků. Děti si během představení zopakovaly vyjmenovaná slova, nebo se naučily slova nová, zatímco rodiče vnímají přínos v oblasti zpracování představení, ať už v rámci vtipnosti a kreativity nebo v rámci využití hudby. Dále zmiňují, že je představení dobrou pomůckou pro výuku. V této odpovědi se shodují s pedagogy, kteří vnímají přínos v oblasti možnosti opakování, nové formě výuky. V neposlední řadě je představení vnímáno také jako zábavná forma výuky a některým se líbí i zapojení dětí do děje.

Na rodiče směřovala také otázka, zda budou společně s dětmi představení dále sledovat, kde převážně došlo ke kladným odpovědím. Tímto se dá považovat záměr Jana Večeři o vytvoření něčeho pro společně trávený čas rodiny spolu jako splněný a provedený.

Poslední otázka směřovala na děti a pedagogy. Jednalo se o otázku, zda by měli zájem takové představení navštívit. V této otázce dochází převážně ke kladným odpovědím, že zájem mají, jak ze strany pedagogů, tak dětí. Ze strany dětí je představení hodnoceno na škále 5 hvězdiček 3 až 5 hvězdičkami.

Z jednotlivých odpovědí a pozorování lze v závěru vyvodit odpovědi na výzkumné otázky a určit, zda došlo k naplnění cíle bakalářské práce.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjištění výchovných cílů daného představení a analýza představení za účelem vyhodnocení funkcí divadla pro děti dle Lud'ka Richtera. K tomuto cíli vedla teoretická i empirická část bakalářské práce.

Na základě studia odborné literatury došlo k možnosti popsání tvorby divadla pro děti. Tento pojem byl definován, vymezení jeho momentální pozice a složitosti dané tvorby. Došlo k přiblížení specifikace divadla pro děti. Zároveň jsou zde definována úskalí a na co je potřeba u dětí cílit. Značnou část tvoří funkce, které by mělo divadlo pro děti obsahovat.

Dále je zde popis tvorby představení, profesí na ní podílejících se a jednotlivé kategorie divadel, které se tvorbě pro děti věnují a s jakými problémy se potýkají.

Dále je blíže popsána vývojová skupina dětí mladšího školního věku a jejich proměna. Kapitola je věnovaná rozvoji poznávacích procesů, socializaci a výchovně vzdělávacím cílům. Jednotlivé části úzce souvisí s divadelní tvorbou a jejím předáním dětem. Díky divadlu dochází k socializaci dítěte, ukazuje mu novou stránku rozvoje a mělo by obsahovat i výchovné cíle.

Poslední kapitola se věnuje divadlu Studio Ypsilon, jeho tvorbě a historii. Tato kapitola je zahrnuta z důvodu místa odehrávání se představení Škola Ypsilon, o němž celá bakalářská práce pojednává.

Na základě těchto zjištěných informací bylo dále vedeno výzkumné šetření. Výzkum byl věnován zmiňovanému představení Škola Ypsilon, které zde tvořilo náhradní řešení během pandemie COVID-19. Záměrem výzkumu bylo zjištění výchovných cílů představení, obsažení funkcí divadla a zodpovězení výzkumných otázek. Ačkoliv došlo k určitým potížím v rámci výzkumu, nakonec bylo i díky možnostem představení možné výzkum uskutečnit.

Během výzkumu byl v představení Škola Ypsilon potvrzen výskyt všech funkcí divadla pro děti. Ačkoliv se některé funkce vztahují na osobní pohled diváka, z jednotlivých odpovědí lze vyvodit, že dotazovaní respondenti výzkumu tyto funkce považují za splněné. Některé funkce ale jsou v závislosti na daného diváka obsaženy jině a různými způsoby.

Pokud se jedná o výchovné cíle daného představení, z jednotlivých odpovědí jak tvůrce, tak diváků, se dá považovat, že cílem představení bylo vytvoření něčeho, co bude spojuvat rodinu dohromady a tento záměr byl z odpovědí rodičů splněn. Rodiče s dětmi pořad Škola Ypsilon společně sledovali a trávili u něj společný čas. Zároveň lze z odpovědí vyvodit závěr, že se jedná o částečně vzdělávací představení, během kterého si děti mohou zopakovat vyjmenovaná slova a je jim ukázána nová možnost jejich učení.

V rámci výzkumu došlo i k odpovědím na výzkumné otázky, které byly na počátku položeny. První otázkou bylo zjištění výchovného záměru tvůrce představení, kde je odpovědí již zmiňované trávení společného rodinného času. Dále lze však také vyvodit, že to nebyl jediný záměr pro vytvoření daného představení, ačkoliv daná tematika k tomu zcela vybízí.

Druhá otázka směřovala na zjištění názoru diváku na toto představení. Na tuto otázku nelze specificky odpovědět, jelikož každý divák je jiný. Celkově se ale v některých odpovědích objevují společné znaky, podobné věci jsou vnímány kladně či záporně, ale zároveň zde dochází k diametrálním rozdílům. Dá se říci, že pro zodpovězení takové otázky by bylo zapotřebí většího vzorku respondentů. Z pohledu tohoto výzkumu je ale představení hodnocené převážně jako povedené z více ohledů. Je zde pozitivní názor na formu provedení, na možnost opakování vyjmenovaných slov a často zde dochází ke chválení hudební stránky představení.

Při komparaci odpovědí tvůrce a diváků lze najít určité shody, kdy tvůrce chtěl vytvořit něco zajímavého, nového pro danou dobu, což někteří z diváků i okomentovali a zároveň lze vidět, že inspirace sice byla momentální a poměrně ničím nepodložená, ale často zde dochází k jejímu kladnému hodnocení.

Na základě daného výzkumu se dá považovat toto představení pro obor vychovatelství jako využitelné. Děti daly najevo svůj názor a rády by takové představení se školou navštívily. Zároveň i pedagogové vnímají, že se jedná o jinou formu výuky, která je zajímavá, zábavná. Zároveň během představení dochází k aktivnímu zapojování dětí, což zlepšuje osvojení daného tématu. Díky hudební stránce představení jsou potom viditelné možnosti využití ve vychovatelství, kdy je dětem názorně ukázána možnost vyjadřování se pomocí hudby a využití hudby během výuky.

Na základě této bakalářské práce je možné doporučit navýšení tvorby podobných představení pro děti. Jedná se o zajímavou, obohacující možnost, jak s dětmi plnohodnotně trávit čas. Nejedná se pouze o samotné trávení času a určité předání nových vědomostí, zkušeností, ale zároveň jim to poukazuje na možnost, jak svůj volný čas trávit. Jak již je zmiňováno v kapitole 2.2, děti si osvojují různé činnosti tím, co vidí ve svém okolí. A pokud v tomto případě půjdou dospělí dětem příkladem, budou v nich probouzet aktivní zájem o divadlo a jiné kulturní zážitky, bude to pravděpodobně prospěšné nejen pro ně, ale i pro kulturu.

Seznam použitých informačních zdrojů

HANKOVÁ, Zdeňka. *Determinanty využití zážitkové pedagogiky v praxi základní školy*. 2019. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Oddělení pro vědeckou činnost. Vedoucí práce Bendl, Stanislav.

MACHKOVÁ, Eva. *Jak se učí dramatická výchova: didaktika dramatické výchovy*. 2. vyd. Praha: Akademie múzických umění v Praze, Divadelní fakulta, katedra výchovné dramatiky, 2007. ISBN 978-80-7331-089-9.

MACHKOVÁ, Eva. *Úvod do studia dramatické výchovy*. 2., upr. vyd. Praha: NIPOS, 2007. ISBN 978-80-7068-207-4.

MLEJNEK, Josef. *Děti v divadle*. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost, 1986. Knihovnička amatérského divadla.

RICHTER, Luděk. *Divadlo pro děti*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2015. ISBN 978-80-905055-0-6.

RICHTER, Luděk. *O divadle (nejen) pro děti: úvahy z časopisu ČTVRTletník DDD/Divadlo pro děti 1994-2006*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2006. ISBN 978-80-902975-6-0.

RICHTER, Luděk. *Praktický divadelní slovník*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2008. ISBN 978-80-902975-8-6.

ŘEZNÍČKOVÁ, Kateřina. *České divadlo pro děti a s dětmi v první polovině 19. století*. Praha: KANT, 2013. Disk (Akademie múzických umění v Praze). ISBN 978-80-7437-094-6.

SCHMID, Jan, Vladimír JUST a Jaroslav ETLÍK. *Cesta Ypsilon, aneb, Od počátku k dnešku*. Praha: Studio Ypsilon, [2014]. ISBN 978-80-905816-0-9.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEDOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd.2. Praha:Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

URBANOVÁ, Alena. *Mýtus divadla pro děti*. Praha: Artama, 1993. Divadlo pro děti. ISBN 80-7068-063-6.

VELTRUBSKÁ, Ivana. *Dramatika pro děti*. Praha: Artama, 1994. Divadlo pro děti. ISBN 80-7068-064-4.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.